

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

T R S T - 16. maja 1980
Leto XXXII. - Štev. 9
Petnajstdnevnik - Quindicinale
Abbon. postale - Gruppo II/70
200 lir

Tovariš Tito je umrl, vendar njegova revolucionarna misel živi in zmaga

Težka zamolkla bolečina nam je razparala misli, ko smo izvedeli za smrt tovariša Tita, čeprav je bila neizbežna in pričakovana. V to skupno žalost se stekajo čustva vsakega izmed nas: je žalost partizanskih borcev, ki jih je Tito vodil skozi strah in trpljenje do

končne zmage, narodne svobode in revolucije; je žalost zavednih Slovencev in demokratično čutečih italijanskih antifašistov; je žalost mladine, ki je v svetu podirajočih se mitov in krize absolutnih prepričanj spoznala v Titu predvsem človeka, ki se je boril za

človeka, politika, ki se je boril za resnico, komunista, mednarodnega revolucionarja, ki je globoko ljubil lastno domovino; vztrajnega iskalca miru, sporazumevanja, demokratičnih odnosov med velikimi in malimi narodi, ki ni nikoli — tudi danes, ko svet pretresajo globoke napetosti — nehal verjeti v možnost uveljavljanja politike popuščanja in načelnosti.

Poznali smo Titovo veličino prav v njegovi preprostosti izražanja, ki je vsakokrat ponovno ustvarjalo stike od srca do srca. Tito je v svetu, ki mu od vseh strani grozi uničenje, zgled pristne človeškosti. Ne abstraktni višji cilji, temveč človek s svojim trudom mu je merilo dobrega in slabega. Zato je moral prvi stopiti na neizhajajočo pot oblikovanja sistema socialističnega samoupravljanja, odmiranja države in uveljavljanja demokratičnega pluralizma interesov delovnih ljudi v samoupravnem sistemu. Tovarne delavcem, zemljo kmetom, bratstvo in enotnost enakopravnih narodov in narodnosti, splošna ljudska obramba in družbena samozaščita, najširše urejeno obnavljanje voditeljev, sistem sporazumevanja in ne prevlade močnejšega, prijateljstvo in sodelovanje s sosedi, samostojnost komunističnih partij, ki so odgovorne samo lastnemu delavskemu razredu in s širjenjem meje socializma in miru opravljajo svojo internacionalistično dolžnost — vse to je dediščina, ki jo je Tito zapustil svojim narodom. In ti narodi in narodnosti, vsi delovni ljudje Jugoslavije, Titu danes prisegajo, da ne bodo skrenili z njegove poti.

(Nadaljevanje na 2. strani)

STOJAN SPETIČ

Nam, ki smo del slovenskega naroda, ki živi v Italiji je zapustil predvsem ponos nanj, ugled v svetu, ustavno določeno skrb za manjšino izven meja matične domovine, zapustil nam je zgled urejanja odnosov med sosedama, ki so premostili nekdanja ločevanja in sedaj gledata predvsem v bodočnost skupnih interesov.

Kajti Tito ni uklepal svojih dejanj v mrtve sheme. Kot resničen komunist, sin delavskega razreda, je natanko prisluhnil času, v katerem je živel in ga spreminjal. V svojem življenju je večkrat dokazal, da je znal biti mladostno sodoben in obenem modro izkušen. Kot voditelj revolucionarne partije se je znal upreti krivicam, boril se je za resnico, in ko je zmaga, ni te zmage obrnil proti nasprotniku, temveč jo postavil k temeljem novega, boljšega, trajnega.

Zato se neuvrščena Jugoslavija ni zaprla v osamljenost, pač pa nasprotno, uveljavila v svetu glas doslednosti in načelnosti, nenasilnega demokratičnega soočanja, v katerem morajo mali biti enaki velikim, nerazviti razvitim.

Tito je nam, komunistom povsod po svetu in še posebej tu, pri nas, dal veliko. S svojim pogumnim uporom nas je naučil, da revolucija seže globoko samo, če diha iz ljudstva in z ljudmi. S svojim »krivoverstvom« nas je naučil laičnega in kritičnega pristopa do neaktualnih dogem. Naučil nas je predvsem, da se sveta ne da spreminjati z recepti in modeli, pač pa s kolektivno modrostjo in odgovornostjo. Danes so si načela neodvisnosti in samostojnosti vsake revolucionarne partije in gibanja močno utrla pot v mednarodnem delavskem gibanju. Danes gledamo na Jugoslavijo in vemo, da nam ne vsiljuje nekega svojega modela, pač pa s svojo odprtostjo in iskrenostjo omogoča, da proučujemo njene izkušnje in preverjamo nekatere naše zamisli, o katerih je vredno razpravljati, prijateljsko in iskreno, kot je mogoče med bratskima in samostojnima partijama, KP Italije in ZK Jugoslavije. Kot na primer odnos med ročnim in umskim delom v sistemu samoupravne demokracije, interesni pluralizem in predstavniški sistem, vloga komunistov in zavezništva širših sil socializma.

V skupnih bojih ustvarjeno prijateljstvo je prišlo, po letih hladne vojne in bolečega obračunavanja v delavskem gibanju, končno do izraza prav tu, na naših tleh, kjer sta tudi Titova modrost in re-

(Nadaljevanje na 8. strani)

Velika revolucionarja, ustvarjalca samoupravnega socializma in neuvrščene politike, prijatelja Josip Broz Tito in Edvard Kardelj

Odnosi med partijama Juvoslavije in Italije - Srečanje z generalnim sekretarjem KPI Enricom Berlinguerjem (oktobra 1978)

Premiril je protagonist zgodovine mednarodnega delavskega gibanja, državnik, ki je zapustil globoke in trajne sledi v sodobnem svetu.

Borec za komunizem, voditelj osvobodilne vojne in narodne ter družbene revolucije je tovariš Tito izoblikoval izvirno socialistično izkušnjo, kateri je ostal zvest tudi v bolečih in ostrih trenutkih polemike in ločevanja v komunističnem gibanju.

Tovariša Tita se bomo spominjali kot vztrajnega zagovornika načel neodvisnosti, suverenosti, narodne enotnosti in samostojnosti, borca za novo mednarodno sožitje.

Tito je bil med ustanovitelji gibanja neuvrščenosti, ki odpira svetu nove poti miru in sodelovanja.

Spominjamo se tovariša Tita, prijatelja Italije, njenega ljudstva in naše partije, človeka, ki je iskal težko rešitev, katere zaključek predstavlja osimski sporazum kot zgled pozitivnih in miroljubnih sosedskih odnosov.

Zastave KPI se klanjajo v tem žalostnem trenutku. Titov nauk je pomemben prispevek tudi za nas in za milijone ljudi, ki se v svetu borijo za svobodo, pravico in mir.

Rim, 4. maja 1980

Centralni komite
Komunistične partije Italije

Devin-Nabrežina: Na volitvah se mora KPI še bolj uveljaviti

Bližamo se junijskim upravnim volitvam, ko bomo poklicani, da izvolimo svoje predstavnike v novi občinski svet. Pričelo se bo tako novo petletno občinsko obdobje, v katerem se bodo novoizvoljeni upravitelji morali spoprijemati z vedno večjimi vprašanji, ki tarejo občane in sodobno družbo.

Vsake volitve, in torej tudi občinske, so za volilce velikega pomena, ker nudijo občanom lepo priložnost, da na demokratski način izvolijo svoje predstavnike. Kakšno oceno bodo dali volilci naši dosednji manjšinsko-levičarski upravi je težko predvideti. Na vsak način si pričakujemo od volilcev razumevanje in pravično sodbo. Menimo, da jih ni smo razočarali, ker smo se pošteno zavzemali skozi petletno težko obdobje, da bi čimboljše opravili vse svoje dolžnosti do prebivalstva.

Kaj in kako smo delali ter kakšni so bili naši uspehi? Zelo težko in dolgo bi bilo temeljito odgovoriti na vsa ta vprašanja. Zato bom skušal samo bežno omeniti najvažnejša občinska dogajanja.

Leta 1975 je žela KPI v naši občini izredni volilni uspeh, kar nam je omogočilo, da smo skupno s tovariši socialisti prevzeli vodstvo občinske uprave. Izvoljena je bila sicer manjšinska uprava, ki je slonela na devet od dvajsetih svetovalcev. Bilo je to nedvomno precej pogumno početje. Prepričani smo bili, da nam bo mogoče kasneje pritegniti v upravo tudi predstavnike Slovenske skupnosti in eventuelno tudi svetovalca socialdemokrata. V svojih računih smo se zmotili ter smo morali garati sami in biti izpostavljeni porazom pri glasovanju v občinskem svetu, do česar je nekajkrat tudi prišlo.

Prevzeli smo upravo v zelo težkih pogojih. Pestila nas je, kot nas še vedno pesti precejšnja gospodarska stiska. Nekatere občinske javne službe so precej šepale. Našli smo velike kupe neplačanih faktur. Skoro tri leta, od 1975-78, nam je vlada z zakonom onemogočila najemanja posojil za javna dela, kar nas je spravljalo v precejšnjo zagato. Poleg tega nas je neusmiljeno tepla inflacija in brezkončna birokracija, kar nam je preprečevalo izvajanje tudi tistih javnih del, za katere je bil nakazan denar še pod prejšnjo upravo. Ta kritični položaj, v katerem smo se nahajali, so izrabljali politični nasprotniki očitajoč nam nespособnosti v upanju, da bomo klonili. Zaradi naše vztrajnosti in odločnosti se njihova želja ni uresničila.

Kljub vsemu smo naš mandat speljali do konca in prepričani smo, da sta bili posebno zadnji dve leti precej uspešni, kar nas opogumlja in nam nudi zadoščenje, da s ponosom zapuščamo upravo prav gotovo iz vseh vidikov v mnogo boljših pogojih, kot smo jo pred petimi leti sprejeli.

Z zadovoljstvom ugotavljamo, da nam je uspelo izboljšati razne socialne storitve. Zdravstvena služba je bila na vseh področjih razširjena. Prav tako so bili spopolnjeni javni in šolski prevozi ter

smetarska služba (nekateri nasprotniki nam očitajo, da smo v tem oziru naredili celo preveč in da smo torej potratni!). Urejenih in asfaltiranih je bilo mnogo cest in trgov, dograjen železniški nadvoz v Vižovljah. V teku je gradnja velike in moderne osnovne šole in telovadnice v Devinu, gradnja športnega igrišča v Vižovljah, dograditev in spopolnitev greznic v Devinu in Ribiškem naselju itd.

Mnogo naporov smo vložili za urbanistična vprašanja, in sicer najprej za odobritev splošnega regulacijskega načrta s strani dežele in sedaj za spremembo in prilagoditev istega k deželnemu regulacijskemu načrtu. Naj omenimo, da so komunisti in socialisti glasovali proti sedanjemu regulacijskemu načrtu, ker je pomanjkljiv in krivičen (dovoljuje pretirano površino gradenj na spodnjem predelu občine in skoro onemogoča gradnje v gornjih vaseh) ter odpira na stežaj vrata gradbenim špekulacijam in naseljevanju na škodo sedanjega že preveč zmaličenega etničnega ravnotežja. Z velikimi težavami nam je kljub temu uspelo precej zaustaviti gradnje kondominijev, tako da se je v zadnjih petih letih povečalo število prebivalstva zamo za 38 oseb.

Zelo pomembno je tudi dejstvo, da smo uvedli nov način upravljanja občine s participacijo občanov. Uvedli smo sedem krajevnih skupnosti, s katerimi smo imeli stalne stike ter ob njihovem sodelovanju sprejemali najrazličnejše sklepe. Prvi koraki v tem pogledu so sili storjeni in vbodoče bo treba, tudi na osnovi dosedanjih izkušenj, dejavnost krajevnih skupnosti in povezave z občinsko upravo vsestransko izpopolniti.

K največjim uspehom sedanje uprave pa je treba prištevati, da nam je uspelo preprečiti gradnje orjaških kompleksov v Sesljskem zalivu, kot je bila želja mogočnih kapitalističnih družb. Odprli smo tako nove perspektive turističnega razvoja vseh obmorskih in zalednih krajev v občini, kot to predvideva študija izvedencev, ki jo je soglasno odobril devinsko-nabrežinski občinski svet.

Zaključujem oris le nekaj najvažnejših problemov, s katerimi se je ubadala dosedanja manjšinska levičarska uprava v pripravljanju, da jo bodo volilci razumeli in podprli tudi na bližnjih volitvah. Obenem s precejšnjo zaskrbljenostjo pred nevarnostjo, ki jo predstavlja nacionalistična in reakcionarna Lista za Devin-Nabrežino, izražam željo, da bi bil izid volitev ugoden za širšo in napredno občinsko upravo, ki naj bi uspešno kljubovala vsem napadom številnih in nevarnih nasprotnikov.

ALBIN ŠKERK

Te dni je tovariš Albin Pertot iz Nabrežine slavil 50-letnico svojega vstopa v KPI.

Ob tej priložnosti je daroval 50.000 lir za sekcijo KPI Devin-Nabrežina.

Tovariši iz sekcije Devin-Nabrežina slavljencu iskreno čestitajo, obenem se mu zahvaljujejo za prispevek.

Čestitkam se pridružuje tudi DELO.

Kandidati za občinski svet Devin-Nabrežina

1. ŠKERK ALBIN
delavec - dosednji župan
2. DEPANGHER GIORGIO
profesor
3. FONDA PAVEL
zdravnik - psihiater
4. FRAGIACOMO MARIO
delavec
5. GERGIČ ISKRA TATJANA
profesorica
6. GRATTON BRISSI NIVEA
gospodinja
7. LEGIŠA MERVIC ZORKA
gostinka
8. LESIZZA LIVIO
gostinec
9. LOLONG GIACANELLI
MARCELLA
gospodinja (neodvisna kandidatka)
10. MARKOVIC ALOJZ
upokojenec
11. MOKOLE LEON - LUDVIK
kmet
12. OKRETIČ ALFONZ
kuhar
13. PERCO FRANCO
ekolog
14. PERIC BERNARD
delavec
15. SIGONI MAURIZIO
delavec
16. ŠIRCA IVO
uradnik
17. TERČON PUGLIA MAJDA
uradnica
18. VEGGIAN GIORGIO
železničar
19. VISOVICH GIOVANNI
pomorščak
20. VOCCI MARINO
uradnik (neodvisni kandidat PDUP)

Milje naj ostanejo trdnjava sožitja

Slovenci bi se morali danes, prej kot slej, vprašati: «Kaj nam pomenijo Milje?»

Odgovor je lahko preprost. Milje so, trenutno, z Ronkami na Goriškem, edina po večini italijanska občina, kjer je slovenska manjšina zaščitena v okviru njenih pristojnosti. V trenutku, ko v vladnih in demokršćanskih krogih mislijo na nekakšne «slovenske rezervate», natančno določena področja, kjer naj bi prišlo — do «ravnotežja med pravicami večine in manjšine», je obstoj napredne občinske uprave, ki štiti manjšino in se ne vprašuje o odstotku njene «gostote» na prebivalstvo, velikega pomena, doma neprecenljiv.

Ne gre samo za slovenski kulturni in šolski center v središču Milj, ki je vzbudil izbruh šovinizma pri voditeljih Liste (za Milje) in KD. Miljska občinska uprava, ki je plod sodelovanja «Liste Frausin» (KPI in neodvisni, s podporo PDuP) in socialistov je v preteklosti pokazala, da ji gre v odnosu do Slovencev za načelen pristop.

Koliko let je minilo od bitke, ki jo je miljska levičarska uprava vodila za dvojezičen napis na spomeniku padlim v središču Milj?

Koliko let je minilo od bitke, ki jo je občinska uprava postavila v občini dvojezične napise, tudi proti volji pokrajinskih nadzornih organov?

In, ne nazadnje, ali ni miljska levičarska občinska uprava sklenila, da bo po-

slovanje njenega občinskega sveta dvojezično? V ta namen je sklenila zaposliti tolmača. To se ni zgodilo, ker so sklep razveljavili nadzorni organi, ki jih vodi KD. Ne pozabimo pa, da je miljski občinski svet edini, kjer komunistični župan ne prekinja govornikov, ki se izražajo v slovenščini, čeprav morajo (zaradi prej omenjenega sklepa nadzornih organov) sami prevesti svoje posege.

Levičarska občinska uprava v Miljah je v svojem načelnem pristopu priznala, da je slovenska narodnostna skupnost v občini «subjekt», s katerim se pogovarja na enakopravni osnovi, čeprav ni tajnost, da je večina slovenskih volilcev podpirala «Listo Frausin».

Tako je napredna občinska uprava s simpatijo spremljala nato pa priznala tudi uradno «Društvo Slovencev miljske občine». S tem društvom se dogovarja, ko gre za specifična vprašanja manjšine. Plod vzdušja sodelovanja in vzajemne simpatije je tudi sklep, da sprejme «Lista Frausin» v seznam svojih kandidatov, poleg komunistov Petra Viole in Kiljana Ferluge, tudi neodvisnega Jurija Vodopivca. Prepričani smo, da so tako na naši listi zastopane zares vse komponente miljskih Slovencev.

Bitka za Milje je najbrž odločilnega pomena. Niti enega glasu ne smemo zapraviti, sicer bi zmernim in protislovenskim krogom uspelo iztrgati iz rok naprednih sil trdnjavo sožitja, po kateri bi se moral zgledovati ves Trst. Pomislimo!

Kandidati liste Frausin za občinski svet v Miljah

1. BORDON WILLER
publicist - dosednji župan
2. APOLONIO MILLO ESTER
uradnica (neodvisna kandidatka)
3. APOSTOLI DIEGO
uradnik
4. BALBI LUISA
univerzitetna študentka
5. BENSI MARINO
delavec (neodvisni kandidat)
6. CAMPAGNA VINCENZO
upokojeni delavec
7. CEPILLO RICCARDO
delavec v Aquili (neodvisni kand.)
8. CIACCHI MARA
univerzitetna študentka
9. CIACCHI EZIO
uradnik
10. CREVATIN ADRIANO
delavec
11. DONADEL GALLIANO
upokojeni delavec
12. FERLUGA KILIJAN
učitelj
13. FONTANOT GINO
delavec
14. MARZI MARINA
trgovka
15. MAURO LIBERATO
upokojenec (neodvisni kandidat)
16. MENEGAZZI GIANNI
delavec
17. MERCANDEL MIRIANO
železničar
18. MILLO GASTONE
upokojeni delavec
19. MUSCOVI FIORENZO
uradnik
20. MUTTON CLAUDIO
uradnik (neodvisni kandidat)
21. NICOLINI PAOLO
delavec
22. PRATOLONGO
in SANTI LILIANA
gospodinja
23. ROLF in BALBI ANTONIETTA
slikarka (neodvisna kandidatka)
24. STEFANINI MARINO
obrtnik
25. TARLAO NEREO
delavec
26. TOFFOLETTI SILVANO
uslužbenec ACEGA
27. TREMUL LUCIANO
uslužbenec ACT
28. VIOLA PIERO
upokojenec
29. VODOPIVEC JURIJ
inženir (neodvisni kandidat)
30. ZILLI NATALIA
trgovka

Občinska uprava v Dolini je uresničila svoj program in ga tudi presegla

Občinska uprava v Dolini je dobro delala. Izpolnila je obljubo, ki jo je dala na začetku svojega mandata in že prej. Delala je v prid celotni skupnosti občine. Zato se danes, ko zaključuje svoj mandat, lahko s ponosom predstavi pred občane. Ponosno in z dvignjeno glavo!

Kdor še hrani program, s katerim se je sekcija KPI občine Dolina predstavila na volitvah leta 1975, bo lahko preveril, da je bil program v glavnem ne samo uresničen temveč tudi marsikje presežen. Tako je zapisal tovariš Stojan Sancin v sestavku, ki je bil objavljen v našem listu ob priliki kongresa sekcije komunistov dolinske občine.

Zdi se nam umestno, da iz pravkar omenjenega zapisa povzamemo tudi naslednji povzetek:

Večja dela, ki so bila doslej dokončana: občinska hiša v Borštu, gledališče France Prešeren v Boljuncu, prenovljena in povečana šola pri Domju, občinska hiša v Ricmanjih, otroški vrtec v Boljuncu, tribune na nogometnem igrišču, občinska hiša v Prebenegu, vodovod Log - Domjo - Lakotišče. V zaključni fa-

zi — tako je bilo zapisano pred dvema mesecema — pa so dela za občinsko hišo v Mačkoljah, telovadnico pri Domju, za prenovljene prostore družinske posvetovalnice (ta je bila pred kratkim predana svojemu namenu. Prip. ured.).

Ne bo odveč če temu seznamu dodamo še dela, ki so v začetni fazi: vodovod GMT - Boljunec - Dolina, vodovod Dolga krona, električna kabina na Dolgi kroni, obnovitev kapel na vseh pokopališčih, občinska hiša pri Domju, asfaltiranje cest, dopolnitev javne razsvetljave.

Poleg seznama opravljenih del — tako poudarja avtor že omenjenega zapisa — bi lahko seveda objavili še mnogo daljši, skoro neskončno dolg seznam manjših del in problemov, ki žulijo naše občane. Tudi te probleme uprava dobro pozna in išče zanje primerne rešitve. Poleg tega se vedno pojavljajo novi problemi, tako da se seznam nujnih del nikoli ne izčrpa. Toda sredstva, ki so na razpologo, so omejena in zato mora uprava odločati najprej, kaj se bo z razpoložljivimi sredstvi naredilo..

(Nadaljevanje na 6. strani)

Poimenovanje osnovne šole v Zgoniku

Osrednji govor Miloša Budina

«Morda se bo zdelo komu zelo nenavadno ali zelo neumestno, da je bil za šolo izbran 1. MAJ 1945. Spominjam se, da so na posvetovanjih učiteljstva z raznimi organizacijami, občinsko upravo in prebivalstvom nekateri, sicer redki, izrazili o tem predlogu svoje pomisleke. Predlagali so raje imena zaslužnih Slovencev iz pretekle in polpretekle zgodovine, ki so bili tako ali drugače povezani s temi kraji. Takrat pa je nekdo rekel, da so v pojmu 1. maj 1945 zaobjeta pravzaprav vsa imena, da je ta naslov datum dogodka, za katerega so delali v teh krajih pravzaprav vsi zavedni Slovenci, veliki razumniki in navadni prosvetarji, večji politični voditelji in navadni a hrabri borci, protagonisti našega narodnega preporoda v prejšnjih stoletjih in drugi v našem stoletju. Mislim, da so si za nekaj takega, kot je bilo to, kar je posvetilo tistega 1. maja pred 35. leti, prizadevali že stoletja in več nazaj naši ljudje, ki so na množičnih taborih zahvalili zedinjeno Slovenijo, kot so si tega želeli vsi oni, ki niso smeli za fašizma uporabljati slovenske besede ter seveda tisti, ki so se z OF na en ali drugi način borili proti nacifašizmu. Še najbolj goreče in boleče pa so gotovo po tem hrepeneli ravno zatirani od fašizma in borci v NOB, ki so za svobodo dali iz svojih vrst tudi veliko življenj; in prav nanje nas tudi 1. maj 1945 še najprej spominja. Ta datum pa ni le spomin na zgodovinski dan izpred 35 let, ko so bile te kraške vasi s Trstom dokončno osvobodjene, marveč nam pomeni danes še več: za nas je 1. maj 1945 nemara že simbol narodne in družbene svobode ter simbol miru; ta simbol je trajno vklesan v spomin tistih, ki so ta dan doživeli in prav tako trdno vklesan v zavest današnjih generacij. In tako je v utemeljiti, s katero so tukajšnji učitelji predlagali za šolo ta naslov, med drugim zapisano, «da je 1. maj 1945 našim ljudem ostal v spominu in v srcih kot dan odrešenja in prvi dan svobode, veselja in sreče. Tega dne je pri nas končala vojna in stem tudi strahovlada, ki je našemu narodu grozila uničenje».

Učiteljstvo, prosvetno in športno društvo, občinska uprava in na posvetovanjih prisotni občani so se v veliki večini izrekli za ta ponosni naslov, in to koražno in odločno, sicer z zavestjo, da bo morda kdo poskušal uresničitev tega predloga preprečiti. Dejansko so to nekateri poskusili; predstavniki tistih sil, ki jim še danes noče biti jasno, kaj je resnična demokracija in kaj resnična enakopravnost, so se ob predlogu opotekali in navidezno vznemirjali, češ da gre za provokacijo, za poskus obujanja nekdanjih nasprotstev; oporekali so dalje, da gre za vsiljevanje nekega zgodovinskega podatka, ki naj bi ga večina v Trstu živečega prebivalstva ne priznava za resničnega, t.j. za dan osvoboditve te pokrajine. Pa je vendarle nemogoče zanikati dejstva, ki jih nosijo ljudje v srcu: prav 1. maja, s prihodom in v mestu zadnjimi boji partizanske armade, so pred 35. leti svobodoželnji ljudje lahko prvič stopili iz hiše na cesto in na ulice v teh kraških vaseh in v samem središču Trsta...»

To so uvodne misli iz govora, ki ga je imel Miloš Budin, odbornik za šolstvo

pri zgoniški občini, 1. maja v Zgoniku ob slovesnosti za poimenovanje tamkajšnje osnovne šole po 1. MAJU 1945. Na tem množičnem srečanju se je zbralo preko tritisoč ljudi, med katerimi tudi: predsednik dež. sveta Mario Colli, senatorka Jelka Gerbec, generalni konzul SFRJ Štefan Cigoj in še veliko predstavnikov javnih in šolskih oblasti.

Program je bil zelo bogat, saj so v njem nastopili otroški vrtec iz Zgonika, osnovne šole iz Briščikov, iz Saleža, italijanska osnovna šola iz Zgonika ter seveda učenci zgoniške šole 1. maj 1945. Na slovesnosti se je predstavil tudi Tržaški partizanski pevski zbor s svojim najnovejšim koncertom. Poleg M. Budina so spregovorili še: predsednica pripravljalnega odbora Sonja Pahor por. Budin, didaktični ravnatelj Stanko Škrinjar ter župan Josip Guštin. Ob tej priliki je bil odkrit spomenik, ki ga je izdelal Klavdij Palčič. O tem je Budin dejal sledeče:

«Danes smo odkrili na tem lepem šolskem dvorišču spomenik — dognano delo občutljivega umetnika, ki simbolično ponazarja zmagovitost 1. maj 1945. V tem spomeniku pa moremo gledati tudi resnico, da nastopi po temi vedno svetloba, da pride po slabem vedno prej ali slej dobro, da mora človek vedno gojiti zaupanje in vero v boljše, da ga mora navdihovati v življenju prepričanje, da je pravičnost prej ali slej a vselej zmagovala nad krivičnostjo. Seveda je vse to odvisno od človeka samega, od njegovih prizadevanj in od njegovih po potrebi bolj ali manj odločnih bojov. Tako ve-

ro v človekove moči in v zmagovitost pravičnosti pa je prav, da vzgaja v otroku že šola. Tudi otroci naj vedo, da so bili potrebni hudi boji in številne žrtve, da so lahko svetle in bleščeče ptice našega spomenika premagale rjavo temno podlago in se sprostile v svobodnem poletu.

Naj naslov 1. MAJ 1845 in danes odkriti spomenik otrokom tudi navzven kaže, da morajo človeka vedno voditi idealji, za katere se je tudi v teh krajih prelivala kri med NOB, naj jih spomenik in naslov šole spominjata, da je danes in da bo tudi jutri prihodnost človeštva v zmagovitosti idealov miru, svobode, enakopravnosti in demokracije.»

Pripravljala odbora sta pripravila tudi brošuro, ki vsebuje zgodovinske opise poimenovanja v Zgoniku in poimenovanja v Saležu, prispevke otrok ter slike in podatke vseh 58 padlih med NOB iz zgoniške občine.

Ljudje, ki so odhajali iz prireditvenega prostora so se prav gotovo poslavljali s prijetnimi občutki v srcih. To prvomajsko slavlje je bil še en dokaz navezanosti naših ljudi na svetle tradicije NOB, istočasno pa potrditev pripravljenosti za nadaljnje boje za dosego naših pravic, kot je še poudaril Budin: «Vse pa ne sme biti prepuščeno izključno našemu boju, pravice je treba uzakoniti, država mora prevzeti to plemenito demokratično breme tudi nase. A naj ga prevzame povsem pravično; globalni zakon za zaščito naj zajame vse potrebe Slovencev, od jezika do šolstva, od kulture do gospodarstva itd., manjšino pa naj zakon pojmuje kot celoto...»

V nedeljo 18. maja 1980 v Saležu

Poimenovanje osnovne šole po partizanskem učitelju Lojzetu Kokoravcu - Gorazdu

V nedeljo, 18. maja, bo v Saležu poimenovanje tamkajšnje osnovne šole po padlemu partizanskemu učitelju Lojzetu Kokoravcu - Gorazdu iz Samatorce. Pripravljala odbora za poimenovanje v Zgoniku in Saležu, ki sta vseskozi skupaj delovala, se vneto pripravljata za to slovesnost, kot se na slovesnost vneto pripravljajo učenci tamkajšnje šole in njih učiteljstvo. Nobenega dvoma ni, da je ime, ki ga bo nosila saleška šola, globoko vsidrano v srcih naših ljudi, šolarjem samim pa predstavlja zgleden in svetel lik učitelja, ki je tudi v tistih najtemnejših časih skrbel za to, da se lahko otroci učijo v materinem jeziku. To so otroci izpovedali tudi v spisih, ki so jih sestavili za to priložnost.

Nedeljska slovesnost se bo začela že v petek zvečer, ko bo v Saležu šolska

prireditev. Na predvečer poimenovanja bo množični netekmovalni pohod iz Zgonika do plošče na sv. Lenartu, kjer je padel Kokoravec. Na tem mestu se bodo ljudje ustavili pri tabornem ognju.

Program nedeljskega slavlja je zelo pester. Sodelovali bodo: osnovne šole iz Saleža, Zgonika, Gabrovca in Komna, italijanska osnovna šola iz Zgonika ter otroški vrtec iz Gabrovca. Nastopila bo sta tudi pevska zbor iz Komna ter PD Rdeča zvezda. Poleg priložnostnih govorov, bo ob tej priliki odkrit doprtni kip partizanskega učitelja Gorazda, delo kiparja Jožeta Pohlana.

Pričakuje se, da se bo tudi tokrat, tako kot v Zgoniku, veliko ljudi odzvalo vabilu in se množično udeležilo poimenovanja v Saležu.

Kandidati za občinski svet v Dolini

1. ŠVAB EDVIN
učitelj - dosedanji župan
2. BANDI SERGIJ
pristaniški delavec
3. KRAL JORDAN
pristaniški delavec
4. KRMEC PETER
delavec
5. KRALJIČ DARIO
prevoznik
6. KURET VOJKO
pristaniški delavec
7. LOVRIHA JOSIP
upokojenec
8. MATTIETTI EMILIO
pristaniški delavec
9. MERGIANI
in MONDO SILVANA
gospodinja
10. MIHALIČ BORIS
učitelj
11. OTA ROBERT
univerzitetni študent
12. PAROVEL ZORAN
kmet
13. PETAROS SILVANA
uradnica
14. SALVI ANGELO
delavec
15. SANCIN STOJAN
profesor
16. SLAVEC KARLO
obrnik
17. ŠVARA GERMANO
pristaniški delavec
18. TUL RAFAEL
delavec
19. VEGGIAN
in RAGAU FIORELLA
uradnica
20. ŽERJAL EDVIN
uradnik

OBČINA DOLINA

(Nadaljevanja s 4. strani)

Tako kot v devinsko - nabrežinski in v drugih občinah, ki jih upravljajo komunisti in socialisti, so tudi v občini Dolina naši tovariši stremeli za tem, da bi v občinski upravi neposredno sodelovale tudi druge demokratične politične sile, predvsem Slovenska skupnost. Do tega

BUDNOST!

V prejšnjih dneh so fašisti spet začeli dvigati glavo. Tovarišu Monfalconu so zažgali avto, podtaknili so požar v stanovanju tovariša Movia, soseda senatorja Vidalija in družine tovariša Bacicchija, po Križu so se oholo sprehajali, oskrunili so spomenike v Križu, na Opčinah in v Bazovici.

Ni to dovolj? Vsem Slovincem in demokratom priporočamo: bodite budni, ne dopustite fašistični golazni, da bi mirno kalila sožitja v naših krajih. Mladina in starejši tovariši naj ne pozabijo na svojo dolžnost. Skrunilci morajo biti kaznovani za svoje početje, policija in sodstvo morata potem storiti svojo dolžnost.

pač ni prišlo in na tem mestu ne bomo podrobneje razglabljali vzrokov, vendar pa lahko rečemo, da je kljub vsemu obstajalo neko sožitje. Vendar komunisti se s tem ne zadovoljujejo, kar so poudarili tudi na nedavnem kongresu sekcije. Tedaj je tajnik sekcije Germano Švara podčrtal med drugim: «Sedimo za mizo in zmenimo se že sedaj vsaj o najvažnejših problemih, ki bodo ostali pred nami v prihodnjih letih. Mi komunisti smo pripravljeni na širok sporazum o tem, kaj bi morala bodoča uprava narediti. Prav tako smo že sedaj pripravljeni domeniti se o tem, kakšen naj bo bodoči občinski odbor...»

Tu navajamo le nekatere citate. Ponočili smo jih zato, ker menimo, da so vredni, da se o njih razmišlja, govori. Tudi in še posebej v dneh, ko se pripravljamo na volitve.

Dosedanja občinska uprava v Dolini, ki so jo vodili komunisti in socialisti ni razočarala volilcev, ki so jo postavili na to odgovorno mesto. Zato je povsem logično, da pričakujemo, da bo na volitvah ponovno potrjeno zaupanje, da bodo sile leveice na volitvah še bolj utrdile svoj položaj.

V naslednji številki bomo objavili obširnejše zapise o drugih krajevnih upravah na Tržaškem in Gorškem. Objavili bomo tudi kandidatne liste.

Uredništvo

Festival komunističnega tiska na Opčinah

Tradicionalni praznik komunističnega tiska na področju vzhodnega Krasa bo letos v Prosvetnem domu na Opčinah. To ne bo le običajen enoletnega dela. Teden dni pred volitvami bodo komunisti ponovno obrazložili svoj program in tokrat tudi v obliki razstave, ki jo bodo odprli v petek, 30. maja, ob 18. uri in ki bo prikazala socialne strukture na vzhodnem Krasu. Istega večera bo tudi kulturni program, ki ga bo kot vsako leto pripravila mladina iz vasi od Bazovice do Opčin. Še je čas, da se tisti, ki bi želeli sodelovati na tem večeru, javijo tovarišem. V soboto bo letos pritegnil predvsem mlade poslušalce znani pevec Angelo Baiguera s svojim orkestrom. Zaključna prireditev bo v nedeljo, 1. junija, z nastopom tržaške folklorne skupine «Stu ledi» in godbe na pihala Prosek - Kontovel. Med sporedom bodo spregovorili kandidati na junijskih volitvah. Vse dni bo igral ansambel Lojzeta Furlana.

PRISPEVKI

V spomin na pok. Tončko Segina vd. Starc daruje družina Brišček (Lasec) 5.000 lir za sklad DELA.

V spomin na pokojnega brata Alojza Badalič s Proseka, ki je umrl pred 35. leti v nemškem koncentracijskem taborišču, daruje sestra Ivanka 10.000 lir za sklad DELA.

Ob tretji obletnici smrti nepozabnega moža in očeta Vladimira Slavca iz Boljunca darujejo žena, sin in hči 5.000 lir za DELO.

Spominjam se osvoboditve in srečne vrnitve iz koronejske ječe. Darujem 10 tisoč lir za sklad DELA, 10.000 lir za Zvezu borcev iz Boljunca in 10.000 lir za športno društvo Breg.

Za sklad DELA so prispevali: Ivan Sosič, Nabrežina, 6.000 lir; Zofka Pertot, Kamnolomi, 5.000; Marko Pertot, Sesljan, 5.000 lir; Leopold Gruden, Nabrežina, 3.000 lir; Alojz Rogelja, Šempolaj, 7.000 lir; Palmiro Gabrovec, Praprotno, 7.000 lir; Jože Starc, Boljunec, 7.000 lir; Rino Kuret, Boljunec, 2.000 lir; Zdravko Korošec, Boljunec, 2.000 lir.

Mario Kozina Boljunec, 2.000 lir in Karmelo Maver Boljunec 2.000 lir.

Vsem darovalcem iskrena hvala.

30-letnica Kmečke zveze

Kmečka zveza v Trstu slavi 30-letnico svojega plodnega delovanja. To pomembno obletnico bo proslavila na jubilejnim občnem zboru, ki bo potekal pod geslom «Za novo kmetijstvo v novi družbi». Občni zbor bo v nedeljo, 18. t.m., v Prosvetnem domu na Opčinah. Že v soboto, 17. t.m., bo prav tako v Prosvetnem domu na Opčinah kmečki praznik, ki se bo nadaljeval tudi v nedeljo po občnem zboru.

DELO - glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino

Direktor ALBIN ŠKERK

Ureja uredniški odbor

Odgovarja FERDI ZIDAR

Uredništvo in uprava:

Trst - Ulica Capitolina, 3

telef. 764-872, 744-047

Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2

telef. 24.36

Poštni tekoči račun 11/7000

Letna naročnina 3.000 lir

Tisk: Tipo/Lito Stella v. Molino a Vento 72 - TS

Franc Šetinc

Titov lik komunista

Tito. Gradila sta ga Partija in boj za uveljavljanje pravic delavskega razreda. Kalil se je v brezštevilnih revolucionarnih akcijah, dozoreval v konsolidaciji KPJ in zgradil lik komunista, ki je postal pojem preudarnosti, revolucionarnosti, humanosti...

Ustvaril je lik novega revolucionarnega voditelja in državnika. Ta lik komunista je gradil v vseh letih svoje revolucionarne in državniške aktivnosti. Gradil ga je v dejanjih, zgodovinskih dejanjih, v vseh obdobjih svojega političnega delovanja, v predvojnem času in kasneje, ko smo postavili temelje nove Jugoslavije in uresničevali vizijo osvobojenega delavca – samoupravljalca, na temeljih pridobitev narodnoosvobodilnega boja, ko so jugoslovanski narodi izoblikovali edino možno medsebojno vez – bratstvo in enotnost. Vselej je verjel le v moč ljudskih množic in niso ga izneverile, ker so čutile pravilnost in daljnosežnost njegovih odločitev. Te pa so izoblikovale našo današnjo stvarnost, ki jo sprejemajo, zanjo žive in delajo vse generacije. Treba je reči, da smo skupno z zvezo komunistov in Titom tako v oboroženi vstaji in povojnem razvoju socialistične, samoupravne in neuvrščene Jugoslavije izvojevali svoje številne najplemenitejše zmage, sedanja mlada generacija pa se bo še bojevala in nadaljevala pot, ki jo je začrtal skupaj s svojo revolucionarno, avantgardo – zvezo komunistov in njenim prvim borcem – tovarišem Titom.

Za mladino, ki je neločljivi del in porok za kontinuiteto naše revolucije, je naša večnacionalna socialistična in samoupravna skupnost izraz njenih najbolj naprednih teženj, za katere se je bojeval in jih uresničil Tito s soborci-revolucionarji in ki so postale samoumevni del naše stvarnosti. Prav zato mlada generacija s svojo vsakodnevno aktivnostjo dokazuje in potrjuje svojo neomajno pripravljenost nadaljevati odločen boj za revolucionarno preobrazbo naše družbe po poti, ki sta jo začrtala Zveza komunistov Jugoslavije in Tito.

To pa je tudi najboljši porok, da bo naša socialistična samoupravna neuvrščena skupnost enakopravnih narodov in narodnosti tudi v prihodnje napredovala in ostala Titova Jugoslavija. Tito je zapustil delo trajne vrednosti, ki je postalo last vseh naših narodov in narodnosti, slehernega izmed nas. Vpleteno je v vse naše bivanje, neizbrisno je vtkano v naše življenje, oblikovalo je mlado generacijo. Tito je bil vselej in povsod velik prijatelj naše mladine, vanjo je verjel, spodbujal njeno kritičnost in ustvarjalni nemir, hkrati pa je bil in ostal njen vzor, njen učitelj. Njegov lik in dejanja so izraz najnaprednejših teženj vseh naših delovnih ljudi, narodov in narodnosti, simbol boja proti nacionalnemu, ekonomskemu in kulturnemu hlapčevanju.

Njegovo ime in delo sta neločljivo povezana z rastjo in utrjevanjem avantgarde delavskega razreda, KPJ in ZKJ. Kot je ob neki priložnosti izjavil sam, ga je partija sprejela kot neukega

mladeniča in ga vzgojila. Toda zaradi njegovih izjemnih osebnih sposobnosti, predanosti partiji in njeni ideji je iz njega ustvarila revolucionarnega voditelja, ki ga je potrebovala, da bi lahko z njim in z njegovim vizionarskim vodstvom uspešno izvedla svojo revolucionarno zgodovinsko vlogo, vodila jugoslovanske narode v boju za nacionalno in socialno osvoboditev, k preseganju umetno razpihovanega nacionalnega sovraštva ter jim na široko odprla pot svobodnega, neodvisnega, enakopravnega in dostojanstvenega razvoja v svetu, ki jo obkroža. S takšnim delavsko-razrednim programom kot izhodiščem za reševanje nacionalnega vprašanja, vzpostavljanjem in utrjevanjem enakopravnosti, bratstva in enotnosti sta postala partija in Tito gibalna sila našega napredka, hkrati pa sinonim za Jugoslavijo.

Celotno izjemno bogato ustvarjalno Titovo delo, njegova kristalno jasna in brezkompromisna programska usmeritev niso postali le stvarnost jugoslovanskih narodov in narodnosti, temveč tudi simbol za napredne težnje številnih drugih narodov, ki se bojujejo za svojo svobodo, neodvisnost in napredek. Ugled, ki ga uživa, je Tito dosegel s svojim neutrudnim, požrtvovalnim revolucionarnim delom, z globoko vero v ustvarjalne moči de-

lavskih množic in s smislom za vzgojo in ustvarjalno angažiranje stotisočev novih revolucionarnih kadrov pri skupnem delu. Ugled doma in v svetu si je utrdil tudi zato, ker se je znal vedno pravilno odločiti, predvideti pravilno pot, ker je deloval odločno in načelno. Tako je KPJ, jugoslovanske narode in narodnosti ter ZKJ vodil skozi preizkušnje in mimo številnih čeri, ob čemer smo se naučili braniti svojo neodvisnost in krepiti notranjo trdnost.

Vselej in povsod pa je deloval kot pravi humanist z globokim razumevanjem za človeka, njegove tegobe in slabosti. V vseh dejanjih so ga vodili interesi našega delavskega razreda, socialističnega samoupravnega razvoja, želje, interesi in potrebe naših narodov in narodnosti.

Zaradi njegovega revolucionarnega delovanja in izjemne državniške modrosti spoštujemo Titovo osebnost ne le njegovi prijatelji, temveč tudi nasprotniki. Prav zato, ker je s Titom in ob njem zrasla in raste vrsta družbenopolitičnih delavcev, ki v najodgovornejših kolektivnih telesih povezujejo steze in usmerjajo nadaljnjo pot našega socialističnega samoupravnega razvoja, imenujemo Titovo delo hkrati delo zveze komunistov, našega delavskega razreda ter vseh naših narodov in narodnosti. Titovo delo je pot, po kateri bodo tudi v prihodnje nadaljevali svojo revolucionarno ustvarjalnost naši narodi in narodnosti, združeni v trdni in bratski Jugoslaviji.

Takšna bo tudi prihodnost naše socialistične samoupravne in neuvrščene Jugoslavije, ki ji je dalo Titovo delo svoj neizbrisen pečat, ki pa je nesporno tudi rezultat naših skupnih prizadevanj za bogatejšo, še bolj humane odnose med narodi in narodnostmi Jugoslavije ter za srečnejše in boljše življenje vseh narodov sveta, ki se še bojujejo za svojo ekonomsko in nacionalno osvoboditev. Taki smo bili s Titom, taki bomo tudi poslej.

Tito - ranjen ob Sutjeski (fotografiran 9. junija 1943 na Zelengori)

Pogovor s senatorko Jelko Gerbec

«Na tovariša Tita in na Jugoslavijo je treba gledati kot na celoto»

Senatorka Jelka Gerbec se je v okviru enotne delegacije Slovencev v Italiji udeležila pogreba tovariša Tita. Takoj po povratku iz Beograda se je morala odpeljati v Rim, kjer so jo čakale odgovorne naloge. Zato nam je iz Rima po telefonu odgovorila na naša vprašanja.

Telefonski zapis:
MAJA FURLAN
Redakcija:
MIRKO KAPELJ

Vpr. — Tovarišica Jelka, bila si torej na pogrebu tovariša Tita v Beogradu.

Odg. — Da, imela sem to čast, a obenem to žalostno priložnost, da se udeležim tega nepozabnega pogreba. Udeležila sem se ga skupaj z drugimi predstavniki strank in organizacij, v katerih so vključeni Slovenci v Italiji.

Vpr. — Kakšni so tvoji vtisi?

Odg. — Govoriti o teh vtisih ni lahko. To ni bila vesela prilika. Zato se podaš na pot s tesnobo in vtisom, da se je okoli tebe ustvarila globoka praznina. Vtiš imaš, kakor da je zmanjkalo nekaj solidnega okrog tebe.

Vendar, ob prihodu v Beograd (ravno tako, kakor tri dni prej, ob prihodu v Ljubljano, na poslovitev od tovariša Tita), se je nekaj v tebi spremenilo. Čutil si živo, da Tito ni pustil za seboj dejanske praznine in da je to samo tisti, brez dvoma, zelo razširjeni čustveni občutek, ki ga mnogi doživimo, ko nas zapusti nekdo, ki je za nas veliko pomenil. Če si gledal množico delavcev in delav v modrih delavskih oblekah, Titove gardiste, mladino ali stare borce v obraz, nisi videl samo žalosti. Tudi žalost, seveda, in zelo občuteno. A na tistih obrazih si razbral še nekaj drugega: voljo namreč, da se življenje nadaljuje, da se nadaljuje gradnja in uresničevanje vsega tistega, kar se je začelo v Jugoslaviji graditi in uresničevati pod modrim Titovim vodstvom. Ta vtis pa ti je dala tudi neskončna množica ljudi. Ob vsem tem prideš do zaključka, da ti narodi in narodnosti Jugoslavije ne bodo klonili pred nikomer in da besede «Tito mi se ti kunemo» ni le geslo temveč občutena obljuba, zaprisege.

Vpr. — Nekateri se sprašujejo, kaj bo sedaj, ko Tito ni več in ali bo vse potekalo kot doslej. Kaj praviš k temu?

Odg. — Vem, da je to vsakdanje vprašanje na ustih mnogih. Prej sem dejala, da Tito ni pustil za seboj praznine. To ni samo izrečen stavek. Tito pušča za seboj solidno državo, ustaljen položaj, trdne državne strukture; med vojsko in ljudstvom ni pregrade, vojska je ljudska in ljudstvo je z njo; ves narod je organiziran na osnovi samoupravnega sistema in sistema samoobrambe; državni in partijski kader je dobro izvežban; rotacijski sistem pri delitvi odgovornosti ter kolegialno delo sta brez dvoma trdno jamstvo za bodočnost.

To je bilo navsezadnje zelo očitno na menilo več kot samo organizacija in sama mobilizacija, več kakor pobude za mobilizacijo.

več kakor pobude za mobilizacijo.

Vpr. — Ali je bilo na pogrebu več mladine ali več starejših? Kaj pa Titovi soborci?

Odg. — Bilo je veliko vseh. Mnogo mladine in mnogo starejših. Veliko delavcev in žensk. In vsi obrazi so bili tesnobni. Titovi soborci so se udeležili v zelo velikem številu. Mnogi so bili odsotni po zdravniškem naročilu. Zdravstvena služba je namreč pred pogrebnimi svečanostmi pregledala vse stare borce in kadre in dovolila prisotnost samo onim, ki so se počutili primerno dobro.

Ravno organizacija zdravstvene pomoči me je zelo prijetno presenetila: bilo je vse tako natančno organizirano, da se ob tako veliki množici ljudi ni nič posebnega zgodilo.

Vpr. — Kaj pa tujina? Kako je bila prisotna?

Odg. — Prišli so državniki iz vseh krajev sveta, strankini voditelji, predstavniki držav iz vseh celin. Prisotnost je bila nad vsakim pričakovanjem.

Vpr. — Ali si videla nekatere izmed teh vidnih osebnosti?

Odg. — Seveda. Srečala sem tovariša Berlinguerja, Pajetto in Buffalini, ki so

se pogrebne svečanosti udeležili v zastopstvu KPI; tovariša Marcheja, tajnika francoske kompartije, videla sem in se pozdravila s tovariši kitajske delegacije; videla sem številne druge.

Mnoge izmed nas je stisnilo pri srcu ob prihodu tovariša Pertinija, ko smo ga pogledali v obraz. Njegova boleost je bila velika. Bil je velik prijatelj tovariša Tita, s katerim se je srečal še pred nedavnim. Močno je občutil ob tej izgubi.

Mnogo je bilo predstavnikov in delegacij iz Afrike in Azije. «Tretji svet» je bil močno zastopan. Tudi predstavniki neuvrščenih držav so bili zelo številni. Vloga, ki jo je tovariš Tito odigral v zunanji politiki in specifično kar se tiče politike neuvrščenosti, je pustila močne sledove. Že samo množična prisotnost predstavnikov neuvrščenih držav to zelo jasno izpričuje.

Vpr. — Nekateri menijo, da bo sedaj, po izgubi tov. Tita, Jugoslavija manj pomenila v zunanji politiki. Kakšno je bilo v tej zvezi vzdušje med delegacijami?

Odg. — Tu pa tam sem opazila, da se je tudi kdo izmed teh delegatov vprašal, kako bo v bodoče. A menda je na koncu svečanosti vsakdo odnesel vtis, da se v Jugoslaviji, s tistim ljudstvom in kolektivnim vodstvom ne more nič spremeniti. Brez dvoma bo v zunanji politiki manjkal človek, ki je veliko pomenil kot pobudnik te politike.

Kako naj bi se Jugoslavija odpovedala politiki suverenosti in neodvisnosti držav, ljudstev, če se je desetletja potegovala, da se v svetu uveljavi to načelo, ter da ga vsi spoštujejo in je za to plačala te izbire na lastni koži? Kako naj bi se spremenil odnos do Italije, potem ko je bil v Osimu podpisan sporazum, ki ga je jugoslovanska skupščina potrdila še prej kot italijanski parlament?

Vpr. — Isto velja za odnos do vprašanja narodnosti in manjšin, kajne?

Odg. — Seveda. Jugoslavija je država, ki jo sestavljajo mnoge narodnosti. Izneverila bi se sama sebi, če bi spremenila stališče in odnos do drugih narodnosti, seveda tudi do manjšin, ki živijo v drugih državah. Ne pozabimo na dvoja: 1. Jugoslavija izhaja iz Titove šole in izkušnje in na tovariša Tita in Jugoslavijo je treba gledati kot na celoto, ne pa kot na dva ločena dejavnika; 2. da se v Jugoslaviji gradi socializem in da je v takih družbenih odnosih vprašanje narodnosti in njih zaščito demokratičen in neodpovedljiv princip, na katerem sloni socialistična družba.

Tovariš Tito je umrl, vendar njegova revolucionarna misel živi in zmaguje

(Nadaljevanje z 2. strani)

alizem ustvarila pogoje za rešitev mejnega spora, ki je do zadnjega tlel pod pepelom in ogrožal sožitje med narodoma in državama. Osimski sporazumi nosijo tudi Titov pečat, ker zapirajo stran preteklosti in gledajo v bodočnost sodelovanja, prijateljstva, enakopravnosti. Dosežena rešitev in dejstvo, da je v njej poudarjen predvsem interes obmejnega prebivalstva, je lahko zgled mednarodnega sožitja in sporazumevanja. Naša skrb je sedaj, da te rešitve prenesemo v življenjsko stvarnost in na tej poti odpravimo vse nepotrebne zapreke. Nič ni takega, češar ni mogoče rešiti med prijatelji. Zato pa je častna naloga nas, komunistov, in vseh demokratov, da čimprej odpravimo moro sil preteklosti in reakcije, ki dviga glavo na naših tleh. Najlepše bomo počastili Titov spomin in se oddolžili, z delom, za vse, kar nam je nudil, če bomo na tej meji ustvarili zgled omikanega sožitja, kulturnega in gospodarskega sodelovanja med enakopravnimi narodi in ob zaščiti manjšin.

To so častne naloge, za katere se komunisti obvezujemo z zavestjo, da s tem ustvarjalno dokončujemo boj za cilje, ki so si jih pod Titovim vodstvom postavili pripadniki partizanske generacije: pravičen mir, svobodo, enakopravnost in bratstvo med našimi narodi.

Ker vemo, kako trdno je zasedrano Titovo delo v vsakem izmed 20 milijonov Jugoslovancev, sploh ne dvomimo o tem, kakšna bo Jugoslavija po Titu.

Tovariš Tito je nekoč preprosto povedal, da je smrt pač usoda človeka. Tito je umrl, toda Titova Jugoslavija živi in bo živela.

(Govor na osrednji enotni komemoraciji Kulturni dom v Trstu, 6. 5. 1980)